

Predmet C-339/23**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

30. svibnja 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Poljska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

28. travnja 2023.

Tužitelj:Horyzont Niestandardyzowany Sekurytyzacyjny Fundusz
Inwestycyjny Zamknięty**Tuženica:**

LC

Predmet glavnog postupka

Tužba za plaćanje iznosa od 41 177,24 poljska zlota (oko 8761 euro) uvećanog za zatezne kamate na ime potrošačkog kredita koji tuženica LC nije otplatila.

Predmet i pravna osnova prethodnog pitanja

Tumačenje članka 8. Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ

Članak 267. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Prethodno pitanje

Treba li članak 8. Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage

Direktive Vijeća 87/102/EEZ tumačiti na način da je vjerovnikova obveza iz tog članka koja se odnosi na ispitivanje kreditne sposobnosti potrošača (korisnika kredita) istovjetna drugim obvezama utvrđenima navedenom direktivom (osobito obvezama obavješćivanja iz članka 10. i sljedećih članaka) na način da sankcije na koje upućuje članak 23. Direktive ne mogu biti različite, odnosno ne mogu predviđati različite pravne posljedice u vezi s povredom svake pojedinačne obveze?

Navedene odredbe prava Zajednice

Direktiva 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ: članak 8. stavci 1. i 2., članak 23.

Navedene odredbe nacionalnog prava

Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Građanski zakonik od 23. travnja 1964.): članak 58. stavci 1., 2. i 3., članak 481. stavci 1., 2., 2.¹, 2.², 2.³, 2.⁴

Kodeks postępowania cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r. (Zakonik o građanskom postupku od 17. studenoga 1964.): članak 505.⁴

Ustawa o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 r. (Zakon o potrošačkim kreditima od 12. svibnja 2011.): članak 9. stavci 1. do 4., članak 30. stavak 1., članak 31. stavci 1. i 2., članak 32., članak 33., članak 45. stavci 1. do 5.

Ustawa prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Zakon o bankarstvu od 29. kolovoza 1997.): članak 70. stavci 1. i 2., članak 78.a

Sažeti prikaz činjeničnog stanja i postupka

- 1 Tuženica LC (potrošač) sklopila je 28. rujna 2017. s Nest Bank S.A u Varšavi ugovor o konsolidiranom kreditu na iznos od 49 148,06 poljskih zlota (10 457 eura).
- 2 Na temelju ugovora o kreditu tuženica se obvezala da će vratiti posuđeni iznos u 60 jednakih mjesečnih obroka do 3. listopada 2022. te platiti takozvanu proviziju za dodjelu zajma u iznosu od 7323,06 poljskih zlota (oko 1558 eura), kao i vratiti 8365 poljskih zlota (1779 eura) na ime ugovornih kamata za korištenje glavnice u iznosu od 9,9 % godišnje (prema promjenjivoj kamatnoj stopi).
- 3 Dio kredita koji je dodijeljen tuženici namijenjen je otplati drugog kredita. Preostali iznos namijenjen je u potrošačke svrhe.
- 4 U ugovoru o kreditu pojašnjeno je da: „Ukupan iznos kredita” obuhvaća iznos od 33 460 poljskih zlota; „Ukupan trošak zajma” obuhvaća iznos od

29 113,16 poljskih zlota; „Ukupan iznos za plaćanje” iznosi 62 573,16 poljskih zlota. Mjesečni obrok koji tuženica mora platiti iznosio je 1042 poljska zlota (oko 221 euro).

- 5 U trenutku sklapanja ugovora tuženica je bila umirovljenica, a osim toga, bila je zaposlena na pola radnog vremena. U ugovoru o kreditu tuženica je navela da njezin prosječni neto dohodak iznosi 1755,62 poljska zlota (oko 373 eura), pri čemu je otplaćivala i drugi kredit čiji je obrok iznosio 320 poljskih zlota (oko 68 eura).
- 6 U ugovoru o kreditu nije određen poseban način osiguranja otplate kredita.
- 7 Radi kašnjenja s otplatom kredita, vjerovnik je podnio tužbu za plaćanje. Kasnije ga je zamijenio tužitelj koji je stekao potraživanje na temelju ugovora o ustupu potraživanja.
- 8 Prvostupanjski sud prihvatio je tužbu u cijelosti i izdao platni nalog.
- 9 Tuženica je protiv tog naloga podnijela prigovor kojim je zahtijevala da se ovrha odgodi ili da se iznos obuhvaćen nalogom za plaćanje podijeli na obroke.
- 10 Tuženica je tijekom postupka otplatila dio kredita u ukupnom iznosu od 25 928 poljskih zlota (oko 5516 eura).

Glavni argumenti stranaka glavnog postupka

- 11 Na raspravi održanoj 16. lipnja 2020. tuženica je pojasnila prigovore i navela da vjerovnik nije procijenio njezinu kreditnu sposobnost u trenutku sklapanja ugovora. Osim toga, istaknula je druge prigovore koji se odnose na ocjenu nepoštenosti ugovornih odredbi.
- 12 Tužitelj je djelomično povukao tužbu, u dijelu koji se odnosi na iznose koje je tuženica platila tijekom postupka. U preostalom dijelu tužitelj potvrđuje zahtjev za plaćanje glavnog iznosa uvećanog za zatezne kamate.

Sažeti prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 13 S obzirom na članak 8. stavak 1. Direktive 2008/48 i njezinu uvodnu izjavu 28., vjerovnik je dužan, prije sklapanja ugovora o kreditu, procijeniti kreditnu sposobnost potrošača, osobito na temelju dostatnih informacija koje se dobivaju od potrošača. Ta obveza, koja je navedena i u članku 9. poljskog Zakona o potrošačkim kreditima, doprinosi postizanju općih ciljeva Direktive povezanih s osiguravanjem da svi potrošači Unije uživaju visoku i jednaku razinu zaštite svojih interesa i stvaranja učinkovitog unutarnjeg tržišta potrošačkog kreditiranja.
- 14 Postizanju tih ciljeva doprinose i druge obveze vjerovnikâ, osobito obveze obavještavanja iz članaka 5. i 10. navedene direktive.

- 15 S obzirom na sudsku praksu Suda, procjena kreditne sposobnosti korisnika kredita, kao i obveza obavještanja koja prethodi sklapanju ugovora i prati ga, za potrošače je od temeljne važnosti (vidjeti presude Suda od 21. travnja 2019., Radlinger, C-377/14, ECLI:EU:C:2016:283, t. 61. i 64.; od 10. lipnja 2021., Ultimo Portofolio Investment (Luxembourg), C-303/20, ECLI:EU:C:2021:479, t. 29.; od 5. ožujka 2020., OPR-Finance s. r. o., C-679/18, ECLI:EU:C:2020:167, t. 21.).
- 16 Kao što to proizlazi iz prikupljenih dokaza, banka nije ispunila obvezu procjene kreditne sposobnosti. S druge strane, sud koji je uputio zahtjev smatra da tuženica nije ispunjavala uvjete za uzimanje kredita jer nije bila kreditno sposobna. Naime, usporedba potrošačeva ukupnog mjesečnog dohotka s opterećenjem koje proizlazi iz obroka kredita dovodi do zaključka da otplaćivanje mjesečnih obroka stavlja potrošača u položaj u kojem je ugroženo osiguravanje njegovih osnovnih, egzistencijalnih potreba. Nepovoljna financijska situacija tuženice pritom nije bila privremena.
- 17 U skladu s člankom 23. Direktive 2008/48, države članice utvrđuju pravila o sankcijama koje se primjenjuju na povrede nacionalnih odredaba koje se donose na temelju te direktive i poduzimaju sve mjere potrebne za osiguravanje njihove provedbe. Tako predviđene kazne moraju biti učinkovite, razmjerne i odvraćajuće.
- 18 Prilikom prenošenja Direktive 2008/48 poljski zakonodavac nije uveo odgovarajuće sankcije za povredu obveze ispitivanja kreditne sposobnosti potrošača koji želi uzeti potrošački kredit. Naime, kao što to proizlazi iz presude Suda u predmetu C-303/20, sankcije za povredu obveze ispitivanja kreditne sposobnosti potrošača iz članka 138.c Kodeksa wykroczeń (Zakonik o prekršajima) nisu dostatne. Ti se nedostaci odnose i na Zakon o potrošačkim kreditima i Zakon o bankarstvu.
- 19 Poljski sustav građanskog prava predviđa niz rješenja koja omogućuju primjenu sankcija za povredu odredbi privatnog prava. Jedno od tih rješenja jest članak 45. Zakona o potrošačkim kreditima kojim se predviđa takozvana sankcija besplatnog kredita, među ostalim, za vjerovnikovu povredu obveze obavještanja potrošača. Međutim, ta se odredba primjenjuje na povrede koje su u njoj strogo navedene, a koje ne uključuju povredu obveze ispitivanja kreditne sposobnosti potrošača.
- 20 U sudskoj praksi poljskih sudova dosad je prevladavalo stajalište da povreda obveze ispitivanja kreditne sposobnosti koja proizlazi iz članka 9. Zakona o potrošačkim kreditima nije osnova za izvođenje ikakvih pravnih posljedica koje utječu na ugovorni odnos između stranaka. Međutim, s obzirom na dosadašnju sudsku praksu Suda, takva je pretpostavka neprihvatljiva.
- 21 Budući da se članak 45. Zakona o potrošačkim kreditima ne odnosi izravno na pitanje povrede obveze ispitivanja kreditne sposobnosti potrošača, treba potražiti druge odredbe koje će omogućiti donošenje odluke u skladu s ciljevima Direktive 2008/48. Takva bi odredba mogla biti odredba članka 58. Građanskog zakonika

kojom se predviđa najstroža sankcija, odnosno sankcija ništavosti pravnog posla. Sud koji je uputio zahtjev smatra da se ta odredba može primijeniti i u vezi s povredom obveze da se ispita ocjena kreditne sposobnosti potrošača.

- 22 Iako odabir sustava sankcija ostaje diskrecijsko pravo država članica, odabrani sustav trebao bi osiguravati postizanje općih ciljeva Direktive 2008/48 navedenih u točki 13.
- 23 Stoga sud koji je uputio zahtjev pita, ako bi obveze poduzetnika kojima se nastoje postići ti ciljevi utvrđeni člancima 8. i 10. Direktive 2008/48 trebale biti istovjetne, znači li to da sankcije koje primjenjuje država članica, na koje upućuje članak 23. Direktive 2008/48, mogu biti različite za pojedinačne povrede.
- 24 Budući da je u točki 35. presude u predmetu C-303/20 Sud istaknuo diskrecijsku ovlast sudova, osobito u odabiru mjere koja je proporcionalna težini nepoštovanja utvrđene obveze, treba li na temelju toga zaključiti da ta mjera mora biti istovjetna sankcijama koje su predviđene za povredu drugih obveza koje proizlaze iz odredbi donesenih u okviru prenošenja Direktive 2008/48?
- 25 Ako je došlo do povrede obveze iz članka 8. Direktive 2008/48 (članak 9. Zakona o potrošačkim kreditima ili članak 70. Zakona o bankarstvu), može li primijenjena sankcija biti stroža ili blaža od one koja je predviđena za povredu primjerice obveza obavještanja utvrđenih člankom 10. navedene direktive? Prepušta li se opseg slobode u ocjeni istovjetnosti sankcije predviđene nacionalnim pravom isključivo nacionalnom pravu ili je posljedica ocjene istovjetnosti obveza utvrđenih Direktivom?
- 26 Navedene dvojbe pojavljuju se u ovom predmetu. U slučaju primjene sankcije iz članka 58. Građanskog zakonika ugovor postaje ništav te stoga sve njegove odredbe prestaju obvezivati stranke. Nadalje, sankcija iz članka 45. Zakona o potrošačkim kreditima ne dovodi do ništavosti, ali omogućuje da se potrošača ne opterećuje kamatama i drugim troškovima kredita.
- 27 Međutim, kao što je to općenito prihvaćeno u praksi, sankcija besplatnog kredita ne obuhvaća sankcije koje se odnose na ugovorne kamate za zakašnjelo plaćanje. To znači da se u slučaju primjene članka 45. Zakona o potrošačkim kreditima kamate za zakašnjelo plaćanje utvrđuju na temelju ugovora (i u tom slučaju iznose 24,50 % godišnje), a u slučaju sankcije iz članka 58. Građanskog zakonika, sankcija obračunavanja kamata za zakašnjelo plaćanje proizlazi iz zakona (kamate u tom slučaju iznose 12,25 % godišnje).
- 28 Sud koji je uputio zahtjev pritom navodi da se u dosadašnjoj sudskoj praksi Suda nisu doveli u pitanje učinkovitost, proporcionalnost ni odvratajući učinak nijedne od tih sankcija s obzirom na kriterije iz članka 23. Direktive 2008/48.
- 29 Međutim, treba istaknuti da se slučajevi primjene tih sankcija koje je ispitivao Sud odnose na pravne poretke različitih država članica, a one koriste svoju autonomiju u tom pogledu. Međutim, treba li takvo razlikovanje sankcija s obzirom na

članak 23. Direktive 2008/48 smatrati dopuštenim u okviru nacionalnog prava jedne države, u situaciji u kojoj obveze iz te direktive treba ocijeniti kao istovjetne, odnosno kao obveze iste razine kojima se ostvaruju isti ciljevi?

- 30 Kako bi osigurao usklađenost sankcija s kriterijima utvrđenima člankom 23. Direktive 2008/48, sud koji je uputio zahtjev mora uzeti u obzir to da trenutna pravna situacija nije ni dovoljno precizna ni jasna, a prosječni potrošač, koji nema odgovarajuće pravno znanje, ne može je ocijeniti.
- 31 Istodobno postojanje više sankcija u nacionalnom pravu ne samo da dovodi do toga da pravne osnove za ostvarivanje prava koja proizlaze iz prava Unije postaju nejasne i neprecizne, što ograničava njihovu djelotvornost (*effet utile*), nego i, što je ključno, uvodi razlike s obzirom na proporcionalnost sankcija za nepoštovanje obveza koje proizlaze iz jednog akta Unije, odnosno Direktive 2008/48.
- 32 Dobivanjem odgovora Suda, sud koji je uputio zahtjev saznao će je li različitost sankcija (u opisanom smislu) dopuštena u slučaju povrede obveza koje proizlaze iz Direktive 2008/48. Međutim, taj sud želi istaknuti da ne želi odgovor u pogledu toga koju odredbu nacionalnog prava treba primijeniti, nego, ako Sud to smatra primjerenim, tumačenje odredbi prava Unije u navedenom opsegu.
- 33 Sud Europske unije dosad nije odlučivao o problematici iz prethodnog pitanja. Odgovor na to pitanje bit će izravno relevantan za donošenje odluke u ovom predmetu, odnosno za ocjenu odgovarajućih posljedica (kojima se u obzir uzimaju kriteriji iz članka 23. Direktive 2008/48) bankina nepoštovanja obveze procjene kreditne sposobnosti potrošača, osobito s obzirom na ocjenu učinkovitosti, proporcionalnosti i odvratajućeg učinka sankcija.